

RAMOWY PROGRAM PRAKTYK (ZAWODOWYCH I DYPLOMOWYCH) na kierunku PRACA SOCJALNA (studia stacjonarne i niestacjonarne)

I. RODZAJE REALIZOWANYCH PRAKTYK I CZAS ICH TRWANIA

1. Wymiar praktyk:

- a) Studia pierwszego stopnia
  - ✓ 120 godz. (4 tyg.) po pierwszym roku studiów – praktyka zawodowa
  - ✓ 120 godz. (4 tyg.) po drugim roku studiów – praktyka zawodowa
  - ✓ 120 godz. (4 tyg.) na trzecim roku studiów (VI sem.) – praktyka dyplomowa
- b) Studia drugiego stopnia
  - ✓ 120 godz. (4 tyg.) po pierwszym roku studiów – praktyka zawodowa
  - ✓ 120 godz. (4 tyg.) na drugim roku studiów (IV sem.) – praktyka dyplomowa

2. Terminy zaliczenia praktyk

- a) Studia pierwszego stopnia
  - ✓ – praktyka zawodowa po pierwszym roku studiów, w semestrze III
  - ✓ – praktyka zawodowa po drugim roku studiów, w semestrze V
  - ✓ – praktyka dyplomowa na trzecim roku studiów w semestrze VI
- b) Studia drugiego stopnia
  - ✓ – praktyka zawodowa po pierwszym roku studiów, w semestrze III
  - ✓ – praktyka dyplomowa na drugim roku studiów, w semestrze IV

3. Zaleca się, by praktyki zawodowe realizowane na studiach pierwszego stopnia odbywały się w różnych placówkach, instytucjach lub organizacjach, przy czym przynajmniej jedna z praktyk powinna być zrealizowana w Miejskim / Gminnym / Ośrodku Pomocy Społecznej, Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie lub w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Natomiast w przypadku studiów drugiego stopnia zaleca się, by praktyka zawodowa była realizowana w Miejskim / Gminnym / Ośrodku Pomocy Społecznej, Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie lub w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

4. Czas trwania praktyk nie jest wliczany do liczby godzin zajęć kontaktowych w planie studiów.

II. IDEA (CELE) PRAKTYK

Cele ogólne:

1. realizacja kształcenia poprzez bezpośrednie zdobywanie doświadczeń, stanowiących ważny element procesu przygotowania do zawodu;
2. nabycie wiedzy i umiejętności praktycznych wykorzystywanych w pracy socjalnej;
3. wykorzystanie i weryfikacja zdobytej wiedzy teoretycznej w działaniach praktycznych podejmowanych w obszarze pracy socjalnej;
4. zacieśnienie współpracy między uczelnią a pracodawcami.

Cele szczegółowe:

1. Zapoznanie ze specyfiką funkcjonowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz instytucji i organizacji zajmujących się pomocą i pracą socjalną na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia, w tym:
  - a) strukturą i organizacją placówek, w których student/ka odbywa praktyki (systemem komunikacji i obiegu informacji; rodzajem świadczonych usług, organizacją pracy w tym regulaminem instytucji, statutem przepisami min. BHP),

- b) rodzajem świadczonych usług,
  - c) kompetencjami ośrodka/placówki wynikającymi z przepisów prawa,
  - d) specyfiką sytuacji osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej pod względem demograficzno-ekonomicznym oraz psychologiczno-społecznym,
  - e) potrzebami osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej,
  - f) stopniem zaspokojenia przez placówki i poza nimi potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.
2. Aktywne uczestnictwo w działaniach podejmowanych w placówkach, na podstawie umów zawartych z przedstawicielami placówek.
    - a) organizowanie różnorodnych form pomocy,
    - b) przeprowadzenie wywiadów środowiskowych oraz prowadzenie związanej z tym dokumentacji,
    - c) przyjmowanie wniosków i prowadzenie postępowania administracyjnego w sprawach zasiłków i innych świadczeń,
    - d) współdziałanie z innymi instytucjami w zakresie pomocy społecznej.
  3. Poznanie specyfiki pracy pracownika socjalnego w jednostce (poznanie zakresu obowiązków i zadań pracownika socjalnego realizowanych w placówce)
  4. Zapoznanie się z dokumentacją pracownika socjalnego: druki, kwestionariusze wywiadu, oświadczenia itp.
  5. Nawiązanie kontaktów z osobami i rodzinami korzystającymi z pomocy społecznej świadczonej przez placówki.
  6. Poznanie metod i technik pracy socjalnej stosowanych w jednostce.
  7. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspokajaniu oraz uaktywnianiu potrzeb indywidualnych i społecznych osób i rodzin wymagających wsparcia.
  8. Kształtowanie umiejętności zawodowych związanych z pracą pracownika socjalnego.
  9. Doskonalenie umiejętności pracy własnej poprzez wykorzystanie wiedzy zdobytej podczas studiów w praktyce.
  10. Przygotowanie do samodzielności i odpowiedzialności za powierzone zadania.
  11. Zebranie materiałów umożliwiających opracowanie i realizację projektów społecznych.

III. ZADANIA STUDENTA/TKI ODBYWAJĄCEGO/EJ PRAKTYKI

1. **Zapoznanie się ze specyfiką funkcjonowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w tym:**
  - a) strukturą i organizacją placówki;
  - b) zadaniami pracownika socjalnego (zakres czynności)¹;
  - c) prowadzoną w placówce dokumentacją z poszanowaniem zasady poufności;
  - d) charakterystyką klientów (pod względem demograficzno-ekonomicznym, psychologiczno-społecznym);
  - e) specyfiką potrzeb adresatów pomocy (klientów i ich rodzin);
  - f) formami realizowanych świadczeń i wsparcia;
  - g) możliwościami realizacji świadczeń i wsparcia – stopniem zaspokojenia potrzeb klientów;
  - h) etyką zawodową pracowników placówki.

---

¹ Dotyczy placówek, w których zatrudnia się pracowników socjalnych.

2. Zdobywanie, ulepszanie i rozwijanie umiejętności praktycznych poprzez:

- a) obserwację prowadzonych w placówce działań, w tym wywiadów środowiskowych², rozmów i konsultacji zawodowych z poszanowaniem zasady poufności;
- b) bezpośredni kontakt z klientami placówki;
- c) udział w działaniach podejmowanych przez pracowników na rzecz klientów i ich środowiska;
- d) udział w przygotowywaniu dokumentacji związanej z działalnością placówki;
- e) współdziałanie w rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb osób, rodzin i społeczności wymagających wsparcia;
- f) współpracę z innymi specjalistami biorącymi udział w procesie wsparcia klientów;
- g) zebranie materiałów umożliwiających opracowanie i realizację projektów społecznych (**praktyka dyplomowa**);
- h) udział w superwizji³.

IV. ZASADY REALIZACJI PRAKTYK

A. Praktyki zawodowe:

1. W trakcie trwania praktyki zawodowej student/tka powinien/powinna:
  - a) asystować w pracy wykonywanej przez Instruktora praktyki w placówce;
  - b) wykonywać zadania zlecone przez Instruktora praktyki lub przez innych pracowników zatrudnionych w placówce, w zakresie rozwijającym przygotowanie do zawodu;
  - c) stosować się do norm i zasad obowiązujących w placówce;
  - d) respektować zasadę poufności przy dostępie do dokumentacji objętej ochroną danych osobowych, zgodnie z obowiązującą w danej jednostce polityką bezpieczeństwa informacji;
  - e) aktywnie uczestniczyć w działaniach instytucji, w której odbywa praktykę;
  - f) aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz instytucji, w której odbywa praktykę;
  - g) gromadzić dobre praktyki celem wykorzystania ich w swojej karierze zawodowej;
  - h) wykonać **zadania wymagające zaliczenia**⁴:
    - ✓ sporządzić **raport** z przebiegu praktyki zawodowej (**załącznik 5**);
    - ✓ dokonać **diagnozy** przy wykorzystaniu stosowanych w placówce dokumentów (np. wywiad środowiskowy⁵) i opracować **plan pomocy** / wsparcia / zmiany / rozwiązań (oceniany przez Instruktora praktyki w placówce);
    - ✓ dostarczyć do Opiekuna akademickiego praktyk **kartę ocen** uzyskanych w miejscu realizacji praktyki (oceny dokonuje Instruktor praktyki w placówce – **załącznik 6**);
    - ✓ przygotować **sprawozdanie** z praktyk obejmujące ocenę przydatności zdobytej w ramach praktyk wiedzy i umiejętności (przedstawiane Opiekunowi akademickiemu praktyk – **załącznik 7**).

---

² W placówkach, gdzie wywiad jest przeprowadzany.

³ Jeśli jest prowadzona.

⁴ Dokumentacja wykonywanych zadań jest gromadzona przez każdego studenta/tkę w *teczce praktyki*.

⁵ Student/ka wypełnia samodzielnie formularz wywiadu z dbałością o poufność danych (obowiązuje anonimizacja danych). Jeśli w placówce nie wykorzystuje się narzędzia wywiadu, to student/ka dokonuje diagnozy zgodnie z obowiązującymi w danej instytucji zasadami.

B. Praktyki dyplomowe:

1. Praktyka dyplomowa jest zaliczana w ostatnim semestrze studiów i służy:

- a) zebraniu materiałów niezbędnych w opracowaniu diagnozy stanu i przygotowaniu programu wsparcia
- b) nawiązaniu współpracy z placówką
- c) nawiązaniu współpracy z adresatami pomocy
- d) diagnozowaniu sytuacji (potrzeby i zasoby)
- e) przygotowaniu projektu socjalnego adekwatnego do potrzeb i zasobów
- f) wdrożeniu zaplanowanych działań
- g) ewaluacji podjętych aktywności
- h) wypracowaniu rekomendacji

2. W trakcie trwania praktyki dyplomowej student/ka powinien/powinna:

- a) stosować się do norm i zasad obowiązujących w placówce / organizacji;
- b) respektować zasadę poufności przy dostępie do dokumentacji objętej ochroną danych osobowych, zgodnie z obowiązującą w danej jednostce polityką bezpieczeństwa informacji;
- c) przygotować projekt socjalny, podjąć próbę jego wdrożenia i dokonać ewaluacji podjętych działań.

V. MIEJSCA, W KTÓRYCH MOŻNA ODBYĆ PRAKTYKI (zawodowe i dyplomowe):

Studenci pracy socjalnej mogą odbywać praktyki w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej:

- a) ośrodki pomocy społecznej (miejskie, gminne, miejsko-gminne)
- b) powiatowe centra pomocy rodzinie
- c) domy pomocy społecznej
- d) ośrodki wsparcia:
  - ✓ środowiskowe domy samopomocy
  - ✓ dzienne domy pomocy
  - ✓ noclegownie / domy noclegowe
  - ✓ ośrodki opiekuńcze
  - ✓ ośrodki resocjalizacyjne
- e) ośrodki interwencji kryzysowej
- f) placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego
- g) placówki opiekuńczo-wychowawcze
- h) centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej
- i) organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej
- j) przedsiębiorstwa społeczne
- k) inne, po uzgodnieniu z Opiekunem akademickim praktyk w przypadku praktyk zawodowych lub z Promotorem w przypadku praktyk dyplomowych.

VI. TOK PRAKTYK

A. Praktyki zawodowe:

- a) Studenci mają prawo wyboru miejsca realizacji praktyk zawodowych spośród wymienionych w punkcie V. Wskazane jest by studenci realizowali praktyki w różnych jednostkach, z czego przynajmniej jedna praktyka zawodowa powinna odbywać się w placówkach określonych w podpunktach a)-b) punktu V.

- b) Student/tka zgłasza się do określonej placówki w celu podpisania **porozumienia o organizacji praktyki zawodowej** (załącznik 1) (porozumienie jest w pierw podpisywane przez Kierownika placówki, a później przez Prodziekana ds. Kształcenia i Studentów Wydziału Nauk Społecznych UŚ).
- c) Opiekun akademicki praktyk przygotowuje **skierowanie** do wybranej przez studenta/tkę placówki (załącznik 3).
- d) Student/ka jest zobowiązany/a do podpisania **oświadczenia** dotyczącego respektowania przepisów obowiązujących w danej placówce, w tym regulaminu i dyscypliny pracy, przepisów bhp, o ochronie danych niejawnych i danych osobowych (załącznik 4). Jeśli placówka wymaga przejścia dodatkowej procedury w zakresie ochrony danych osobowych, student/tka jest zobowiązany/a do jej wypełnienia.
- e) Kierownik placówki wyznacza **Instruktora praktyki**, z którym student/ka ustala szczegółowy harmonogram odbywania praktyki.
- f) Pierwszy dzień student/ka poświęca na zwiedzenie placówki, poznanie jej struktury organizacyjnej, wyposażenia i rodzajów prowadzonej dokumentacji. W czasie kolejnych dni student/ka pracuje w charakterze asystenta Instruktora praktyk lub wyznaczonej przez Instruktora osoby, zwiększając swój udział w działaniach podejmowanych w placówce na rzecz bezpośredniej pracy z klientem, rodziną, grupą lub środowiskiem.
- g) Najpóźniej w ostatnim tygodniu praktyki, student/ka przy wsparciu Instruktora lub/i Opiekuna akademickiego praktyk dokonuje **diagnozy** uwzględniającej potrzeby i zasoby danego przypadku / środowiska oraz **przygotowuje** plan pomocy.
- h) Przebieg praktyki student/ka zapisuje w **raporcie z realizacji praktyki** (załącznik 5).
- i) Zakończenie praktyki obejmuje **podsumowanie** dokonywane przez Kierownika placówki lub Instruktora praktyki wraz z wystawieniem studentowi/tce **oceny** za praktykę (załącznik 6).
- j) Po zakończeniu praktyki student/ka jest zobowiązany/a do wyrażenia **opinii** dotyczącej realizacji praktyki, które przekazuje **Opiekunowi akademickiemu praktyk** w Uniwersytecie Śląskim (załącznik 7).
- k) Dokumenty dotyczące praktyk studenci składają w teczkach opisanych imieniem, nazwiskiem i rokiem studiów, w terminie wynikającym z harmonogramu sesji, z możliwością złożenia ich wcześniej, jeśli praktyka jest już zakończona.
- l) Praktyki zawodowe studenci odbywają w przerwie międzysemestralnej. Dopuszczalna jest realizacja praktyki w trakcie trwania roku akademickiego poprzez przeznaczanie na praktykę wybranych dni, nie kolidujących z harmonogramem zajęć na studiach, z zastrzeżeniem § 3, pkt. 1, Regulaminu praktyk zawodowych na kierunku praca socjalna.
- m) Warunkiem zaliczenia praktyki jest wypełnienie obowiązków wynikających z niniejszej instrukcji oraz przedłożenie Opiekunowi akademickiemu praktyk w UŚ następujących dokumentów:
  - ✓ raport z przebiegu praktyki zawodowej (załącznik 5)
  - ✓ opinia Kierownika placówki / Instruktora praktyki wraz z oceną (załącznik 6)
  - ✓ opinia dotycząca realizacji praktyk (załącznik 7)
  - ✓ plan pomocy wraz z opisem uprzednich czynności diagnostycznych
- n) Studenci mogą ubiegać się o zwolnienie w całości lub w części z obowiązku odbycia praktyki na podstawie udokumentowanej pracy zawodowej w kraju lub za granicą lub udokumentowanej nieodpłatnej formy zatrudnienia (załącznik 8)

B. Praktyki dyplomowe:

- a) Student/ka zgłasza się do określonej placówki w celu nawiązania współpracy lub wybiera jednostkę, rodzinę, grupę albo społeczność lokalną w której będzie realizował projekt społeczny (na podstawie przesłanek, że istnieje tam potrzeba wsparcia).
- b) W przypadku realizacji praktyki w placówce / instytucji / organizacji kierownik jednostki wyznacza **Koordynatora praktyki**, z którym student/ka ustala działania w zakresie przygotowania i wdrożenia projektu społecznego.
- c) Student/ka rozpoczyna współpracę od pogłębionej diagnozy wybranej kwestii społecznej, na podstawie której opracowuje plan pomocy (projekt społeczny).
- d) Przygotowany projekt student/ka przedstawia do konsultacji Koordynatorowi praktyk w placówce oraz Promotorowi pracy w Uniwersytecie Śląskim.
- e) Po uzyskaniu akceptacji planu student/ka podejmuje próbę wdrożenia projektu społecznego⁶.
- f) Po wdrożeniu projektu student/ka jest zobowiązany/a do przeprowadzenia ewaluacji końcowej obejmującej wnioski i rekomendacje.
- g) Praktyki dyplomowe studenci realizują w ostatnim semestrze studiów. Dopuszczalne jest wcześniejsze wdrożenie projektu pod warunkiem posiadania planu działania skonsultowanego z Promotorem i Koordynatorem praktyki.
- h) Podstawą zaliczenia praktyki jest przygotowanie projektu społecznego i podjęcie próby jego wdrożenia.
- i) Przygotowanie projektu społecznego stanowi podstawę dopuszczenia do obrony pracy licencjackiej / magisterskiej.
- j) Tematy projektów społecznych mogą być proponowane przez interesariuszy zewnętrznych, w tym szczególnie Partnerów Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna.

Zasady realizacji praktyk zawodowych kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim regulują przepisy dostępne pod adresem:

<https://us.edu.pl/student/studia/praktyki-studenckie/>

---

⁶ W uzasadnionych sytuacjach promotor może wyrazić zgodę na odstępnie przez studenta/ki od wdrożenia projektu społecznego. Odstąpienie od wdrożenia projektu społecznego wymaga uzasadnienia w raporcie ewaluacyjnym.